

Музика и страсти в лабиринтите на мрежовото общество: съдбата на една народна песен

Лозанка Пейчева*

Резюме: Представената в текста преплетена история за музика и разгорели се страсти в глобалната мрежова култура дава възможност за проучване на многостранните и многопластови комуникации и асиметрични отношения между музиканти, медийни специалисти и аудитория в сферата на народната музика. Изследването се фокусира върху съдбата на една народна песен, претърпяла множество трансформации от 90-те години на XX век насетне – от популярен хит и шедьовър в културните индустрии до „процесна народна песен“ в креативните индустрии. Представени са две мрежови общности, споделящи несъвместими гледни точки: участниците в едната мрежа артикулират разбирането, че песента е народна и има общностен характер, потребителите в другата мрежа внушават, че песента е авторска и е присвоена. Анализът проследява съдебния казус, свързан с правните аспекти около разглеждания случай. Дебатът относно определението на песента „Даньова мама“ като народна или авторска е затворен след съдебно решение, което приема, че „процесната народна песен не може да бъде обект на авторско право“, подлежащо на закрила по реда на българското законодателство.

Ключови думи: народна / авторска песен, креативна индустрия, дигитални мрежи

* Проф. д.н. Лозанка Пейчева – Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей, Българска академия на науките; e-mail: lozanka.peycheva@gmail.com

Бележка на редакцията: Статията на проф. Пейчева представя и анализира един показателен за последните десетилетия случай, свързан със спор за авторство между изпълнители на музикален фолклор. Изразената лична авторова позиция по този спор не ангажира редакцията на „Българско музикознание“.

Литература / Bibliography

Адлер, Алфред (2008). Наука за характера. София: ИК „Здраве и щастие“, 2008 [Adler, Alfred (2008). Nauka za haraktera. Sofia: IK Zdrave i shtastie, 2008].

Адлер, Алфред (2009). За нервния характер. София: ИК „Здраве и щастие“, 2009 [Adler, Alfred (2009). Über den nervösen Charakter. Sofia: IK Zdrave i shtastie, 2009].

Димов, Венцислав (2019). Музиката за народа на медийния фронт. Меката власт на народната и популярната музика в социалистическа България. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2019 [Dimov, Ventsislav (2019). Muzikata za naroda na mediyniya front. Mekata vlast na narodnata i populyarnata muzika v sotsialisticheska Bulgaria. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 2019].

Драганов, Живко (2016). Обекти на интелектуалната собственост. София: Сиби, 2016 [Draganov, Zhivko (2016). Obekti na intelektualnata sobstvenost. Sofia: Sibi, 2016].

Кастелс, Мануел (2004). Информационната епоха: икономика, общество и култура. Том 1. Възходът на мрежовото общество. София: ЛИК, 2004 [Castells, Manuel (2004). The Information Age: Economy, Society and Culture Vol. 1. The Rise of the Network Society. Sofia: LIK, 2004].

Лаш, Скот (2004). Критика на информацията. София: ИК КОТА, 2004 [Lash, Scott (2004). Critique of Information. Sofia: IK KOTA, 2004].

Неделчева, Йорданка (1999). „По морето, любе ле“. Сборник народни песни. Варна: Славена, 1999 [Nedelcheva, Yordanka (1999). „Po moreto, lyube le“. Sbornik narodni pesni. Varna: Slavena, 1999].

Онлайн речник (б.г.). Тълковен речник. – В: *OnlineRechnik.com* [Onlayn rechnik (b.g.). Talkoven rechnik. – In: *OnlineRechnik.com*]. <https://talkoven.onlinerechnik.com/duma/страст> (28. 06. 2024).

Пейчева, Лозанка (2019). „Народният дух“ в авторските песни от България. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2019 [Peychева, Lozanka (2019). „Narodniyat duh“ v avtorskite pesni ot Bulgaria. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 2019].

Пейчева Лозанка (2025). Песенни варианти във фолклорната музика. – В: *Изкуствоведски четения 2024. Том 2. Изкуство и история*. София: ИИИЗк – БАН, 2025, с. 326 – 337 [Peychева, Lozanka. Pesenni varianti vav folklornata muzika. – In: *Art Readings 2024. Vol. 2. Art and History*. Sofia, IAS – BAS, 2025, s. 326 – 337].

Саракинов, Георги (2009). Авторското право в музиката. София: Сиби, 2009 [Sarakinov, Georgi (2009). Avtorskoto pravo v muzikata. Sofia: Sibi, 2009].

Чиксентмихай, Михай (2021). Поток. Психология на оптималното преживяване. София: ИК „Хермес“, 2021 [Csíkszentmihályi, Mihály (2021). Az áramlat: A tökéletes élmény pszichológiája. Sofia: IK „Hermes“, 2021].

Bhadra, Abhirup, and Khyatee Kashyap (2025). Beyond the Pen: Rethinking Authorship from the Perspective of Intangible Contributions. – In: *Asian Journal of Education and Social Studies*, Vol. 51, 2025, No. 6, pp. 23 – 31. https://www.researchgate.net/profile/Abhirup-Bhadra-2/publication/391902202_Beyond_the_Pen_Rethinking_Authorship_from_the_Perspective_of_Intangible_Contributions/links/682c90476b5a287c3042c837/Beyond-the-Pen-Rethinking-Authorship-from-the-Perspective-of-Intangible-Contributions.pdf (24.08.2025).

Hesmondhalgh, David, and Andy C. Pratt (2005). Cultural Industries and Cultural Policy. – In: *International Journal of Cultural Policy*, Vol. 11, 2005, No. 1, pp. 1 – 14. https://www.researchgate.net/publication/251307492_Cultural_Industries_and_Cultural_Policy (25.08.2025).

Jamar, Steven, and Lateef Mtima (2021). A Social Justice Perspective on Intellectual Property Protection for Folk Music. – In: **O'Connor, Sean** (Ed.). *The Oxford Handbook of Music Law and Policy*. Oxford: Oxford University Press, 2021. https://www.researchgate.net/publication/356267497_A_Social_Justice_Perspective_on_Intellectual_Property_Protection_for_Folk_Music (25.08.2025).

Murnieks, Charles, Elaine Mosakowski, and Melissa S. Cardon (2012). Pathways of Passion: Identity Centrality, Passion, and Behavior among Entrepreneurs. – In: *Journal of Management*, Vol. 40, 2012, No. 6, pp. 1 – 24. https://www.researchgate.net/publication/270820209_Pathways_of_Passion (25.08.2025).

Rice, Timothy (1994). *May It Fill Your Soul. Experiencing Bulgarian Music*. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1994.

Seeger, Anthony (1992). Ethnomusicology and Music Law. – In: *Ethnomusicology*, Vol. 36, 1992, No. 3, pp. 345 – 359.

Източници / Sources

Определение на ВКС (2024). Определение на Върховен касационен съд на Република България, № 200/31.01.2024 [Opredelenie na VKS (2024). Opredelenie na Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria № 200/31.01.2024].

Пейчева, Лозанка (2022). Интервю с Красимира Стефанова, музикален продуцент в БНР. Запис: 02.02.2022, София. Личен архив [Peucheva, Lozanka (2022). Intervyu s Krasimira Stefanova, muzikalen produtsent v BNR. Zapis: 02.02.2022, Sofia. Lichen archiv].

Решение АС (2022). Решение на Апелативен съд – София, 5-и търговски, № 532/19.07.2022 [Reshenie AS (2022). Reshenie na Apelativen sad – Sofia, 5-i targovski, № 532/19.07.2022].

Решение на СГС (2022). Решение на Софийски градски съд, ТО, VI-5 състав, № 260086/02.02.2022 [Reshenie na SGS (2022). Reshenie na Sofiyski gradski sad, TO, VI-5 sastav, № 260086/02.02.2022].

Христова, Дора (б.г.). Уведомително писмо в отговор на спора, който от няколко години се води относно „авторството“ на народната песен „Даньова мама“ (ръкопис) [Hristova, Dora (b.g.): Uvedomitelno pismo v otgovor na spora, koyto ot nyakolko godini se vodi otnosno „avtorstvoto“ na narodnata pesen „Danyova mama“ (rakopis)].